

# SPIS TREŚCI

|                                                                                                                             |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| OD AUTORA . . . . .                                                                                                         | 5  |
| WSTĘP                                                                                                                       |    |
| 1. Co to jest młodzież? . . . . .                                                                                           | 7  |
| 2. Definicja terminu „związek” . . . . .                                                                                    | 14 |
| 3. Kilka uwag o używaniu pojęcia „związek młodzieży” . . . . .                                                              | 18 |
| 4. Stosunek niniejszej pracy do historii i socjologii . . . . .                                                             | 21 |
| 5. Pedagogika społeczna . . . . .                                                                                           | 25 |
| PREHISTORIA POLSKICH ZWIĄZKÓW MŁODZIEŻY                                                                                     | 29 |
| Rozdział I                                                                                                                  |    |
| NACJE UNIWERSYTETÓW EUROPEJSKICH                                                                                            |    |
| 1. Początki uniwersytetów, ich ustrój . . . . .                                                                             | 30 |
| 2. Nacje . . . . .                                                                                                          | 35 |
| 3. Nacja polska w Padwie . . . . .                                                                                          | 39 |
| 4. Nacja polska w Lipsku . . . . .                                                                                          | 48 |
| 5. Landsmannschaften uniwersytetów niemieckich jako przykład przekształcania się nacji w typowy związek młodzieży . . . . . | 52 |
| 6. W Polsce nacji uniwersyteckich nie było . . . . .                                                                        | 58 |
| 7. Elementy autonomii studenckiej w bursach krakowskich . . . . .                                                           | 62 |
| Rozdział II                                                                                                                 |    |
| WSTĘP DO SAMORZĄDU UCZNIÓW; UCZEŃ JAKO POMOCNIK NAUCZYCIELA W SZKOŁACH XVI—XVIII WIEKU                                      |    |
| 1. Odwieczność instytucji tego typu . . . . .                                                                               | 69 |
| 2. Początki nowoczesnej szkoły średniej . . . . .                                                                           | 72 |
| 3. Instytucja dekurionów . . . . .                                                                                          | 73 |
| 4. Instytucja prefektów . . . . .                                                                                           | 79 |
| 5. Instytucja cenzorów i „wilków” . . . . .                                                                                 | 82 |

|                                                                                            |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 6. „Przepisy dla Dekuryów“ Warszawskiej Szkoły Rycerskiej . . . . .                        | 85 |
| 7. System dekuronów i prefektów — zapowiedzią samorządu młodzieży typu grupowego . . . . . | 89 |

## Rozdział III

### „REPUBLIKI SZKOLNE“ EPOKI RENESANSU I OŚWIECENIA

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. „Magistratus“ godności i urzędów szkolnych jako metoda nauczania o starożytności . . . . . | 90  |
| 2. Odmiana: „magistratus“ jako aparat rzeczywistej pomocy organizacyjnej . . . . .            | 91  |
| 3. Sejmiki szkolne . . . . .                                                                  | 99  |
| 4. Patriarchalne republiki szkolne filantropistów . . . . .                                   | 103 |
| 5. Sąd uczniowski Komisji Edukacji Narodowej . . . . .                                        | 107 |
| 6. Znaczenie uczniowskich republik XVI—XVIII wieku . . . . .                                  | 110 |

## Rozdział IV

|                                                                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| „AKADEMIE“ I „CYRKUŁY“ UCZNIOWSKIE JAKO PROTOTYPY KÓLEK NAUKOWYCH MŁODZIEŻY . . . . . | 112 |
|---------------------------------------------------------------------------------------|-----|

## Rozdział V

### SODALICJA MARIAŃSKA I INNE BRACTWA RELIGIJNE MŁODZIEŻY

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Jezuici . . . . .                                                           | 117 |
| 2. Geneza jezuickich sodalicji . . . . .                                       | 119 |
| 3. Założenie sodalicji mariańskiej, jej ramy organizacyjne . . . . .           | 121 |
| 4. Sodalicje mariańskie młodzieży szkolnej . . . . .                           | 126 |
| 5. Sodalicje mariańskie młodzieży rzemieślniczej . . . . .                     | 132 |
| 6. Sodalicje mariańskie dla dzieci (Sodalicje anielskie) . . . . .             | 137 |
| 7. Tajne komórki w sodalicjach mariańskich (Aa, Colloquium Marianum) . . . . . | 141 |
| 8. Sodalicja mariańska w Polsce . . . . .                                      | 144 |
| 9. Inne bractwa religijne młodzieży w Polsce . . . . .                         | 151 |

## Rozdział VI

### DORAŻNE STOWARZYSZANIE SIĘ MŁODZIEŻY DLA ZWYCZAJOWYCH OBCHODÓW DLA SAMOPOMOCY, DLA BUNTÓW, DLA WYMUSZEN I GWAŁTÓW

|                                                                                  |     |
|----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Święto Młodzianków i Gregorianki . . . . .                                    | 158 |
| 2. Zespoły aktorskie młodzieży . . . . .                                         | 168 |
| 3. Samopomoc żaków żebrzących . . . . .                                          | 176 |
| 4. „Bunt żaków“ w Krakowie, 1549 r. . . . .                                      | 182 |
| 5. Inne bunty młodzieży szkolnej w Polsce w XVI—XVIII wieku . . . . .            | 188 |
| 6. Motywy i formy organizacyjne buntów . . . . .                                 | 193 |
| 7. Gwałty i bójki wywoływane przez młodzież w Polsce w XVI—XVIII wieku . . . . . | 197 |

## Rozdział VII

### WOLNOMULARSTWO XVIII WIEKU — JEGO WPŁYW NA MŁODZIEŻ UNIWERSYTECKĄ EUROPY

- |                                                                                             |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Wolnomularstwo — twór oświecenia . . . . .                                               | 207 |
| 2. Wpływy masonerii na związki młodzieży XVIII wieku . . .                                  | 212 |
| 3. W Polsce XVIII w. nie widać wpływów masonerii na zrze-<br>szanie się młodzieży . . . . . | 217 |

## Rozdział VIII

### UWAGI KOŃCOWE DO TOMU PIERWSZEGO

- |                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------|-----|
| 1. Kiedy rozpoczyna się historia polskich związków młodzieży?    | 219 |
| 2. Dziedzictwo, jakie zastały pierwsze polskie związki młodzieży | 221 |
| 3. O metodzie opracowania tomu pierwszego . . . . .              | 225 |

### BIBLIOGRAFIA

### INDEKS NAZWISK

### STRESZCZENIE W JĘZYKU ROSYJSKIM

228  
234  
236